

Висновки з проведеного дослідження. Отже, зміст навчання охоплює цілі навчання кожної частини навчального предмета; компоненти змісту навчання (знання, навички, уміння); методи навчання для гарантованого набуття студентами знань навчального матеріалу, формування навичок його вживання у спрощених лінгвомовленевих діях і розвитку умінь його практичного застосування; контрольні заходи для встановлення якості навчального процесу в межах кожної з частин та змісту навчальної діяльності. У роботі представлено сім професійних тем: «Вогні», «Буї і знаки», «Небезпеки», «Якірні стоянки», «Припливи і течії», «Настанови», «Портові правила», навчання читання кожної з яких являє одну підмодель загальної дидактичної моделі. Реалізація кожної підмоделі загального процесу навчання забезпечує вихід студента за межі текстової діяльності, що призводить до змоги виконувати частину професійної роботи, яка буде забезпечуватися реалізацією кожної підмоделі.

Перспективи дослідження ми бачимо в розробленні методики навчання усного

прийому інформації англійською мовою від портової влади і берегових служб, яка координує проведення судна відповідно до вказаного в лоціях.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Бондаренко С.В. Моделювання складних системно-діяльних об'єктів у психолого-педагогічних дослідженнях / С.В. Бондаренко [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://roman.by/r-89699.html>.
2. Гембарук А.С. Дидактичне моделювання змісту навчання іноземної мови як загальноосвітнього предмета для педагогічних навчальних закладів I-II рівнів акредитації : автореф. дис. ... канд. пед. наук : спец. 13.00.09 «Теорія навчання» / А.С. Гембарук. – К., 2005. – 24 с.
3. Рубинштейн С.Л. Основы общей психологии / С.Л. Рубинштейн. – СПб.: ЗАО Издательство «Питер», 1999. – 720 с.
4. Westhoff Gerard J. Learner Strategies in Information Processing // M. Biddele, P. Malmberg (Eds.): Learning to Learn: Investigating Learner Strategies and Learner Autonomy. Report of Workshop 2a. – Strasbourg: Council of Europe, 1991. – P. 23–28.

УДК 378.4

ІНТЕГРАЦІЙНИЙ ПІДХІД ДО ПІДГОТОВКИ КВАЛІФІКОВАНИХ ПЕРЕКЛАДАЧІВ У ГАЛУЗІ ПРАВА

Савка І.В., к. пед. н.,
доцент кафедри іноземних мов для гуманітарних факультетів
Львівський національний університет імені Івана Франка

Мисик Л.В., доцент,
доцент кафедри іноземних мов для гуманітарних факультетів
Львівський національний університет імені Івана Франка

У статті представлено теоретичне обґрунтування інтегративного підходу. Розкрито суть інтегративного підходу до навчального процесу підготовки майбутніх перекладачів у галузі права. Представлено види інтеграції у системі інтегративної професійної підготовки фахівців з юридичного перекладу. Запропоновано інтеграцію дисциплін у підготовці фахового перекладача.

Ключові слова: підготовка фахового перекладача, інтеграція дисциплін, зміст підготовки фахових перекладачів, міждисциплінарна інтеграція.

В статье представлено теоретическое обоснование интегративного подхода. Раскрыта суть интегративного подхода в учебном процессе подготовки будущих переводчиков. Представлены виды интеграции в системе интегративной профессиональной подготовки специалистов по переводу. Предложена интеграция дисциплин в подготовке профессионального переводчика.

Ключевые слова: подготовка профессионального переводчика, интеграция дисциплин, содержание подготовки профессиональных переводчиков, междисциплинарная интеграция.

Savka I.V., Mysyk L.V. INTEGRATION APPROACH TO THE TRAINING OF QUALIFIED LEGAL TRANSLATORS

The article presents the theoretical substantiation of the integrative approach. The essence of the integrative approach to the educational process of the preparation of training specialists is revealed. Types of integration in the system of integrative professional training of translation specialists are presented. The integration of disciplines in the preparation of a professional translator is proposed.

Key words: *preparation of a professional translator, integration of disciplines, content of training of professional translators, interdisciplinary integration.*

Постановка проблеми. Підготовка фахового перекладача в ринкових умовах потребує пошуку неординарних шляхів організації навчального процесу. Формування світогляду студентів, їхніх ціннісних орієнтацій, системного сучасного соціального і гуманістичного мислення в навчальному процесі детермінується системою об'єктивних та суб'єктивних факторів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженню особливостей підготовки майбутніх перекладачів присвячені роботи І.Н. Айнундиной, В.Н. Комісарова, Л.К. Латишева, Н.В. Марченко, Р.К. Міньяр-Белоручева, В.В. Сафонові, І.І. Халеевої, Ю. Хольц-Мянттары, А.П. Чужакина тощо.

Постановка завдання. На основі викладеного можна сформулювати завдання дослідження, яке полягає у розгляді особливостей формування інтеграційного підходу як основи системи професійної підготовки майбутніх перекладачів у галузі права.

Виклад основного матеріалу дослідження. Інтегративний підхід до підготовки майбутніх фахівців з юридичного перекладу визначається як сукупність форм і методів, що характеризують процес і результат становлення професійної компетентності, супроводжуються зростанням системності знань, комплексності умінь студента, виражаються у теоретичній і практичній підготовленості та сприяють усебічному розвитку особистості. Інтеграція змісту навчальних дисциплін, безсумнівно, розкриває загальні методи пізнання, створює в навчальному процесі єдність змістової, операційної та мотиваційної сторін пізнавальної діяльності, активізує й об'єднує, систематизує знання, одержані студентами з різних джерел.

Суть інтегративного підходу до навчального процесу підготовки майбутніх перекладачів у галузі права полягає в тому, що встановлення зв'язків між знаннями та вміннями йде не від перебудови наявних навчальних планів і програм, а шляхом дидактичного обґрунтування та перетворення реальних зв'язків між поняттями та явищами [3, с. 139]. Теоретичне обґрунтування інтегративних процесів в освіті є однією з необхідних умов оновлення навчального процесу.

Система інтегративного змісту професійної підготовки майбутніх фахівців з юридичного перекладу забезпечує можливість постійного поповнення знань та розширення практичних умінь та навичок; формування конкурентоспроможного професіонала на основі сформованих інтегрованих знань, практичних умінь, навичок. Система інтегративної професійної підготовки фахівців з юридичного перекладу передбачає такі види інтеграції: наукових знань; досвіду різних наукових шкіл; інформаційних технологій; соціокультурного аспекту; а також міждисциплінарну інтеграцію; інтеграцію теоретичного та виробничого навчання; суб'єктів навчально-виховного процесу; знань, практичних умінь, навичок, якостей, досвіду професійної та соціальної діяльності, що призводить до виникнення ефекту інтегративності [5, с. 263].

Для сучасного фахівця особливого значення набуває як вміння виділяти і переконливо представляти найбільш значущу інформацію, так і здатність формувати міжособові відносини на діловому рівні.

Здатність висловлювати свої думки іноземною мовою як на загальні, так і на професійні теми передбачає вміння вибрати необхідний мовний зразок і його лексичне наповнення у зв'язку із швидко змінними умовами спілкування.

Поруч із традиційним курсом навчання студенти повинні мати змогу вибирати різні спецкурси з іноземної мови з метою отримання поглиблених знань для подальшого застосування у професійній сфері. Рівень професійної компетенції майбутнього фахівця безпосередньо залежить від об'єму накопичених знань, його здібностей поповнювати свій багаж новою професійно цінною інформацією.

У вищій школі інтеграція професійної підготовки конкурентоспроможного фахівця зумовлена як вимогами сучасної економіки, так і процесами глобалізації та інтернаціоналізації. Сучасний етап розвитку цивілізації потребує фахівців, з одного боку, здатних будувати професійну діяльність за законами постіндустріального розвитку, що враховують органічний зв'язок між економічною продуктивністю і творчістю, з іншого боку, мають у структурі професійної

компетенції білінгвальний складник, що зумовлюють здатність до професійної іншомовної комунікації, адекватної культурної самоідентифікації, вільному вибору власної позиції активної самореалізації та культуротворчої діяльності [1, с. 13].

Цілі і зміст підготовки фахових перекладачів у галузі права мають враховувати особливості гуманітарних дисциплін, форми й методи їх оволодіння у вищій школі.

Інтеграція знань та вмінь майбутніх фахівців із перекладу у галузі права здійснюється у межах дисциплін, передбачених нормативними вимогами освітньо-професійної програми підготовки майбутніх фахівців із перекладу.

Розширення та поглиблення міжнародних політичних, економічних і культурних відносин із країнами близького та далекого зарубіжжя суттєво підвищує значущість перекладачів, які одні з перших представляють нашу державу на міжнародній арені, її могутній науковий і технічний потенціал, багату історію та культуру. Активізація процесів європейської та світової інтеграції до освітнього простору свідчить про необхідність пошуку нових, досконаліших підходів і технологій професійної підготовки перекладачів, які забезпечили б досягнення високих результатів, що зумовлює необхідність посилення уваги до різних аспектів їхньої фахової підготовки. Компетентність майбутніх перекладачів у галузі права розглядають як результативно-діяльнісну характеристику особистості, її спроможність кваліфіковано провадити діяльність через набір знань, умінь, навичок і ставлень, що дають змогу фахівцю ефективно діяти або виконувати певні функції, спрямовані на досягнення стандартів у професійній галузі або діяльності.

Для значного кола людей, іноземна мова в професійній діяльності є лише необхідним доповненням до основного фаху. Але існує й інша категорія людей, для котрих мова – це професія. До таких фахівців можна віднести, передусім, перекладачів і викладачів мови, а також лінгвістів і філологів.

Фахівцю з перекладу так само важливо та необхідно знати свою рідну мову, оскільки перекладач працює однаково як з іноземною, так і з рідною мовою, здійснюючи двосторонній переклад: іноземна мова = рідна мова. Варто зазначити, що професія перекладача вимагає постійної роботи над собою і є необхідною умовою набуття та збереження професіоналізму [8, с. 38]. У процесі діяльності перекладач застосовує якості фахівця, які притаманні та значущі саме для цієї професії. Встановлено, що протягом усього професійного шляху

людини вони мають динамічно розвиватися, тобто з'являються професійно важливі якості [11, с. 721].

У праці «Мир переклада-3. Practicum plus» визначаються такі якості, як здібності та вимоги до перекладача: ерудиція та глибока загальна культура; допитливість і намагання постійно розширювати свій кругозір у різних галузях знань; багатий творчий потенціал; розвинуті аналітичні здібності та швидка реакція для порівняння і підбору найкращого варіанту передачі інформації; здатність обробити інформацію, викладену словами та, вловивши з ними думку, швидко та вміло передати цільовою мовою [10, с. 7].

Перекладацька діяльність у широкому розумінні є формою суспільної діяльності і має соціально-політичний характер. У більш вузькому розумінні перекладацька діяльність – це інтеграція різних лінгвістичних і фонових знань, мовленнєвих і професійних умінь і навичок, спрямованих на виконання перекладачем професійних завдань: здійснення усного і письмового перекладу. Перекладацька діяльність характеризується специфікою взаємовідносин перекладача з оточенням, сильним фізичним, моральним і розумовим напруженням, своїми цілями, мотивами, засобами і прийомами, зовнішніми і внутрішніми умовами існування [9, с. 72].

Сучасне функціональне перекладознавство спрямоване, передусім, на врахування та задоволення потреб споживача, тобто читача або слухача, будь-яких перекладених текстів на тому чи іншому рівні людського буття [7, с. 119].

Перекладач на сучасному етапі розвитку суспільства є у ролі комуніканта особливого рівня: він розкриває або передає інформацію, необхідну іншим. Перекладач отримує інформацію і водночас не є її одержувачем чи адресатом, хоча передає її далі, не будучи відправником.

Окрім перекладацьких вмінь, майбутній фахівець має добре володіти інформацією про країну, в якій йому доводиться працювати, людей та їхні звичаї. Тому варто додати ще й «Країнознавство» як компонент інтеграції. Країнознавство як наукова дисципліна узагальнює дані про політичну, економічну, соціальну, культурологічну сфери життєдіяльності суспільства, світу загалом та окремих регіонів, держав та країн. Одним з основних об'єктів «Країнознавства» є різноманітність, яка виявляється в реаліях країн, мова яких вивчається. Таким чином, різноманітність національних особливостей, які відображені в реаліях, є основою та об'єктом країнознавства, за допомогою якого намагаються зрозуміти внутрішній

устрій, економічний та культурний рівень, історію країни, мова якої вивчається, її героїв, традиції та звичаї. Саме через реалії вивчаються певні риси, особливості характеру, притаманні саме цій країні, яка існує в певну історичну епоху, адже лексика реагує на всі зміни суспільного життя і це відображено в словниковому запасі країни. Випускники мають розуміти ключові цінності різних культур у конкретних професійних контекстах, застосовувати міжкультурне розуміння у процесі безпосереднього усного і писемного спілкування в академічному та професійному середовищі, а також розуміти правила взаємодії між людьми в таких ситуаціях, формувати необхідної комунікативної спроможності в усній та письмовій формах, закріпити усі граматичні структури і явища, збагатити запас лексичних і фразеологічних одиниць, удосконалювати виклад інформації в різних видах письмових робіт.

Дисципліна «Лінгвокраїнознавство» вивчає мовні одиниці, які найяскравіше відображають культурні особливості народу – носія мови та місце його існування. Необхідність соціального відбору та вивчення мовних одиниць, в яких найбільш яскраво виявляється своєрідність національної культури та які неможливо зрозуміти так, як їх розуміють носії мови, відчувається в усіх випадках спілкування з іноземцями, під час читання художньої літератури, публіцистики, перегляду кіно- та відеофільмів, прослуховування пісень тощо. До складу лексичних одиниць, що характеризуються яскраво вираженою національно-культурною семантикою належать: реалії – визначення предметів чи явищ, характерних для однієї культури та відсутніх в іншій; конотативна лексика, тобто слова, що збігаються в основному значенні, але відрізняються культурно-історичними асоціаціями; фонова лексика, яка означає предмети та явища, які мають аналоги в культурі, що вивчається, але відрізняються національними особливостями функціонування, форми, призначення предметів тощо.

Випускники мають вміти виконувати адекватне перетворення текстів в іншомовну форму (переклад, зокрема, синхронний та комп'ютеризований), автоматично опрацювати текстову інформацію, створювати лінгвістичне забезпечення інформаційних систем тощо.

Особливе місце у процесі професійної підготовки фахівця з перекладу займає оволодіння іноземною мовою, забезпечення можливості її використання у процесі професійної підготовки та майбутній професійній діяльності. Зважаючи на те, що в

перекладацькій діяльності важливе місце посідає комунікативна компетентність фахівця з перекладу, адже професія належить до професій підвищеної мовленнєвої відповідальності, де слово є професійним інструментом, від володіння яким залежить не тільки успіх професійної діяльності. На сучасному етапі провідним завданням опанування іноземної мови у вищих навчальних закладах є не просто навчити студентів послуговуватися нею як засобом спілкування в усіх видах мовленнєвої діяльності в різноманітних ситуаціях, а застосовувати іноземну мову в усіх видах мовленнєвої діяльності в ситуаціях професійної діяльності, бути спроможним до іншомовної професійної комунікації щодо розв'язання професійних проблем [4, с. 207].

Окрім вивчення іноземної мови для повсякденного спілкування, необхідно також звернути увагу на юридичну іноземну мову у підготовці майбутніх юристів-перекладачів, оскільки юрист-перекладач має володіти юридичною термінологією. Отже, ми пропонуємо курс «Іноземна мова за професійним спрямуванням», іншими словами, «Юридична англійська мова» для підготовки майбутніх перекладачів у галузі права. Мета дисципліни «Іноземна мова за професійним спрямуванням» полягає у формуванні у студентів комунікативної компетентності та мовленнєвих навичок у професійній діяльності. Після вивчення дисципліни «Юридична іноземна мова» студенти зможуть самостійно визначати політико-правові явища із професійних позицій, чітко формулювати і висловлювати свої думки; відтворити прослухану інформацію, надати їй чітку правову оцінку, назвати основні відмінності, недоліки та переваги різних систем державоустрою, перекладати аутентичні тексти, статті, законодавчі документи; обговорювати основні положення державотворення в Україні та в країнах, мова яких вивчається, описувати основні положення основних кодексів та законів, пояснювати їх на прикладах, оперувати термінологією, притаманною спеціалістам цієї професії, брати участь в обговоренні певного законопроектів, проведенні судового розслідування тощо.

Майбутньому фахівцю з перекладу у галузі права необхідно виконувати висококваліфіковану аналітичну й організаційну роботу і правильно оцінювати ситуацію, обґрунтовано й чітко висловлювати свою позицію. Невідповідність професійної мовної підготовки майбутніх фахівців сучасному стану справ посилюється суперечностями між:

- вимогами ринку праці до фундаментальної мовної підготовки таких спеціа-

лістів та їхніми реальними мовленнєвими знаннями, вміннями й навичками;

– загальним раціоналізованим і вербалізованим характером вищої освіти та недооцінкою важливості проблеми формування духовно розвинутої особистості, а нерідко і її ігноруванням;

– перевагами і пріоритетами студентів щодо використання аудіовізуальних мистецтв та їх обмеженим застосуванням у системі вищої освіти [2, с. 14].

Обов'язковими є заняття з розвитку культурної компетенції, тобто курс «Культурологія». Дисципліни з культури країни, мова якої вивчається, як правило, підбираються за контрастивним принципом, у міжкультурному аспекті, щоб студенти могли відчутти корисність отриманих знань для аналізу вихідного тексту і створення тексту перекладу.

Ще однією важливою дисципліною для підготовки фахового фахівця з перекладу є психолінгвістика. Це наука, що вивчає психологічні та лінгвістичні аспекти мовленнєвої діяльності людини, соціальні та психологічні аспекти використання мови у процесах мовної комунікації. Предметом дослідження психолінгвістики є, насамперед, мовна діяльність як специфічно людський вид діяльності, її психологічний зміст, структура, способи, в яких вона здійснюється, форми, в яких вона реалізується, виконувани нею функції. Як зазначає основоположник вітчизняної школи психолінгвістики А.А. Леонтьєв, предметом психолінгвістики є «мовна діяльність як ціле і закономірності її комплексного моделювання» [6, с. 246].

Висновки з проведеного дослідження.

Лише інтеграція наступних дисциплін може вирішити чисельні проблеми в системі освіти, зокрема у підготовці фахового перекладача у галузі права. Інтегроване навчання створює нові умови діяльності студентів, пропонує нову модель, що поєднує розумові здібності та сучасні форми навчання. Інтеграція дає змогу використання різноманітних форм викладання; охоплює співпрацю та взаємодію викладача та студента.

Застосування в навчальному процесі інтегрованих технологій та інтерактивних форм і методів навчання сприяє формуванню навичок і вмінь майбутніх перекладачів у галузі права, виробленню цінностей, створенню атмосфери співробітництва, активної взаємодії студентів.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Айнутдинова И.Н. Интеграция профессиональной и иноязычной подготовки конкурентоспособного специалиста в высшей школе : автореф. дис. ... докт. пед. наук : 13.00.08 «Теория и методика профессионального образования» / И.Н. Айнутдинова. – Казань, 2012. – 43 с.
2. Волошинова Л.В. Аудиовизуальные искусства в системе профессиональной языковой подготовки будущего специалиста в сфере международных отношений : автореф. дис. ... канд. пед. наук : спец. 13.00.04 «Теория та методика професійного навчання» / Л.В. Волошинова. – К., 2004. – 20 с.
3. Дольникова Л.В. Интегративно-дифференцированный подход до структурирования содержания природничих дисциплин в медицинских колледжах : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04 «Теория та методика професійної освіти» / Л.В. Дольникова. – К., 2001. – 233 с.
4. Євтушенко Н. Інтеграція іноземних мов за професійним спрямуванням із дисциплінами гуманітарного циклу / Н. Євтушенко // Педагогіка вищої та середньої школи. – 2013. – Вип. 38. – С. 205–208.
5. Іванченко Є.А. Теоретико-методичні засади системи інтегративної професійної підготовки майбутніх економістів : дис. на здобуття наук. ступеня доктора педагогічних наук : 13.00.04 / Є.А. Іванченко. – Одеса, 2011. – 395 с.
6. Леонтьев А.А. Психология общения / А.А. Леонтьев. – 2-е изд., испр. и доп. – М.: Смысл, 1997. – 365 с.
7. Марченко Н.В. Вивчення іноземної мови, перекладацька діяльність та міжмовна комунікація в європейському контексті / Н.В. Марченко // Вісник СумДУ. Серія Філологія. – 2007. – № 1. – Т. 2. – С. 117–123 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : [http://visnyk.sumdu.edu.ua/arhiv/2007/1\(102_2\)/23_Marchenko.pdf](http://visnyk.sumdu.edu.ua/arhiv/2007/1(102_2)/23_Marchenko.pdf).
8. Миньяр-Белоручев Р.К. Как стать переводчиком? [пособие для для студентов и школьников] / Р.К. Миньяр-Белоручев ; отв. ред. М.Я. Блох. – М. : Готика, 1999. – 176 с.
9. Халеева И.И. Основы теории обучения пониманию иноязычной речи: подготовка переводчиков: [монография] / И.И. Халеева. – М. : Высшая школа, 1989. – 240 с.
10. Чужакин А.П. Мир перевода-3. Practicum plus = World of Interpreting and Translation. WIT Series / А.П. Чужакин. – 4-е изд., испр. и доп. – М. : Р. Валент, 2001. – 200 с.
11. Шупта О.В. Інформаційний підхід до підготовки студентів-перекладачів / О.В. Шупта // Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання у підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми : зб. наук. праць / [редкол. : І.А. Зязюн (голова) та ін.]. – К. ; Вінниця : ДОВ Вінниця, 2004. – Вип. 5. – С. 721–726.